

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 35/2010 vp

Valtioneuvoston selonteko metropolipolitiikasta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä marraskuuta 2010 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi valtioneuvoston selonteon metropolipolitiikasta (VNS 9/2010 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti liikenne- ja viestintävaliokunta ja ympäristövaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (LiVL 17/2010 vp, YmVL 25/2010 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Inga Nyholm, valtiovarainministeriö
- suunnittelija Leena Sirkjärvi, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Olli Maijala, ympäristöministeriö
- kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä, Espoon kaupunki
- kaupunginjohtaja Jussi Pajunen, Helsingin kaupunki
- kaupunginjohtaja Torsten Widén, Kauniaisten kaupunki
- kaupunginjohtaja Matti Pennanen, Oulun kaupunki
- kaupunginjohtaja Juhani Paajanen, Vantaan kaupunki
- maakuntajohtaja Esa Halme, Pirkanmaan liitto

- maakuntajohtaja Jussi Huttunen, Pohjois-Savon liitto
- edunvalvontapäällikkö Tatu Rauhamäki, Uudenmaan liitto
- toimitusjohtaja Anssi Kujala, Helsingin Yrittäjät ry
- varatoimitusjohtaja Jorma Nyrhilä, Helsingin seudun kauppakamari
- asiamies Antti Mykkänen, Kunnallisanalan kehittämissäätiö
- elinkeinopoliittinen asiamies Heikki Autto, Suomen Yrittäjät ry
- HTT Jenni Airaksinen
- tutkimusprofessori Antti Hautamäki
- professori Aimo Ryynänen
- professori Mari Vaattovaara.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- opetusministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Maahanmuuttovirasto
- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Helsingin seudun liikenne HSL
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY
- Keravan kaupunki
- Laurea-ammattikorkeakoulu
- Lohjan kaupunki
- Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy
- Nurmijärven kunta
- Porvoon kaupunki
- Sipoon kunta
- Suomen Kuntaliitto

- Tuusulan kunta
- Vihdin kunta
- Akava ry
- Linja-autoliitto ry

- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Metropolipolitiikkaa on toteutettu nimettynä poliittikkakokonaisuutena vuodesta 2007 alkaen. Hallitusohjelman mukaisesti sen painopisteitä ovat olleet maankäyttö, asuminen ja liikenne, elinkeinopolitiikka ja kansainvälinen kilpailukyky, monikulttuurisuus ja maahanmuutto, kaksoikielisyys ja sosiaalinen eheys.

Helsingin seutu on maan ainoa metropoli, jonka vahvuuksien hyödyntäminen ja mahdollisuuksien kehittäminen edistää myös maan muiden kaupunkiseutujen ja maakuntien vahvistumista ja vie siten eteenpäin koko Suomea lisäämällä taloutemme kilpailukykyä ja kansantalouden kasvua. Tämä mahdollistaa osaltaan tarvittavien voimavarojen löytymisen valtion talousarviosta koko maan kehittämiseen ja kansalaisten hyvinvointiin. Metropoliseudun ja muun Suomen kehittämistä ei siten tule nähdä vaihtoehtoina, vaan ne molemmat tukevat kehityksellään toisiaan. Ilman elinvoimaista kaupunkiverkostoa ja elävää maaseutua metropoli ei saa sitä aineellista ja henkistä tukea kasvulleen ja hyvinvoinnilleen, jota se kehittyäkseen tarvitsee. Toisaalta menestyvä ja elinvoimainen metropoli tukee ja tarjoaa kasvualustan myös maakuntien kehittymiselle. Metropoliseutu ei kilpaile muun Suomen, vaan koko Euroopan ja laajemmin ajatellen koko maailman pääkaupunkiseutujen kanssa.

Metropoliseutujen välisessä kilpailussa kukin alue tavoittelee tietointensiivisiä yrityksiä, investointeja ja huippuosaamista, joka mahdollistaa myös koko maan kilpailukykyyn kehittymisen. Siksi on tärkeää kehittää maamme metropolialueen yritysten, valtion, kuntien, yliopistojen, kolmannen sektorin ja asukkaiden yhteis-

työtä investointien luomiseksi, kansainvälisten yritysten houkuttelemiseksi ja osaajien sijoittamiseksi Suomeen.

Metropolialueella on muuhun maahan verrattuna toisaalta myös suuria ongelmia ratkottavanaan. Alueella on muuta maata enemmän pitkäaikaistyöttömiä, toimeentulotuen saajia, päihde- ja mielenterveysongelmista kärsiviä sekä syrjäytymisvaarassa olevia maahanmuuttajia ja asunnottomia. Nämä sosiaalista eheyttä rasittavat ongelmat näyttävät edellyttävän sitä, että myös valtio osallistuu ongelmien ratkaisemiseen.

Hallituksen metropolipolitiikka on alueen kunnissa koettu positiivisena asiana ja sille toivotaan jatkoa. Yhteistyön kehittämiseksi on luotava sellaiset yhteistyöjärjestelyt, joiden kautta voidaan varmistaa osapuolia sitovat päätökset yhdyskuntarakennetta, asumista, liikennettä, elinkeinopolitiikkaa ja ympäristöä koskevissa asioissa. Samalla on kyettävä huolehtimaan siitä, että demokraattinen päätöksenteko ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet eivät vaarannu. Lähidemokratian nykyistä paremmalle toteutumiselle on yhteistyöjärjestelyjä rakennettaessa pantava erityisen suuri paino.

Helsingin metropolialueen laajuutta ei ole selonteossa yksiselitteisesti määritelty, mutta siihen on tavallisesti luettu ainakin seudun vapaaehtoisen yhteistyön piirissä olevat 14 kuntaa. Laajasti ymmärrettynä metropolialueeseen voidaan kuitenkin lukea myös Raaseporin, Lohjan, Hämeenlinnan, Lahden, Loviisan ja Porvoon kaupungit ja työssäkäyntialueena sen voidaan katsoa ulottuvan tätäkin kauemmaksi. Tämän vuoksi onkin syytä tarkastella asiakysymyksittäin, mitkä seudun haasteet edellyttävät pääkaupunkiseudun kuntarakenteen tai ainakin yhteistyön kehittämistä ja mitkä laajemman metropolialueen yhteistyön kehittämistä. Alueellinen ke-

hitys kun ei metropolialueella perustu hallinnollisiin rajoihin vaan pikemminkin liikenteellisiin ja toiminnallisiin yhteyksiin.

Valtioneuvoston selonteko sisältää lukuisia metropolipolitiikan kehittämislinjauksia. Valiokunta pitää niitä hyvin valittuina ja oikeasuuntaisina ja katsoo, että niiden toteutumista on vietävä määrätietoisesti eteenpäin. Erityisesti sanottu koskee metropolialueen kansainvälistä asemaa, osaamis pohjan laajentamista, kilpailukyvyyn vahvistamista ja maahanmuuttoon sekä alueen segregatiokehityksen torjumiseen liittyviä linjauksia. Alueen menestyminen ja kansainvälinen kilpailukyky edellyttävät tavoitteellista ja pitkäjänteistä kunta-valtiokumppanuutta ja voimavarojen kokoamista kaikkien osapuolten kesken. Metropolialueen kuntien tavoin hallintovaliokunta pitää valtioneuvoston vuonna 2007 käynnistämää metropolipolitiikkaa onnistuneena ja katsoo, että sitä tulee jatkaa ja kehittää myös seuraavalla vaalikaudella.

Pääkaupunkiseudun julkisten palveluiden tehostamisen kautta on saavutettavissa merkittävät kansantalouden säästöt. Toisaalta nykyistä tiiviimmän yhteistyön tuloksena voidaan alueen sisäistä eriytymiskehitystä hillitä. Vastaavasti alueen talous- ja työllisyyskehityksellä on hyvin iso merkitys koko Suomen kehitykseen. Näillä perusteilla valiokunta esittää, että pääkaupunkiseudun kuntia tulee voida velvoittaa yhteistyöhön yhteiskunnan kokonaisedun saavuttamiseksi, mikäli vapaaehtoisen yhteistyön osalta ei saavuteta riittäviä tuloksia. Valiokunta viittaa tältä osin sen käsittelyssä parhaillaan olevaan esitykseen laeiksi kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetun lain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta (HE 268/2010 vp), jonka mukaan valtioneuvosto voi viime kädessä velvoittaa kunnat yhteistoimintaan sosiaali- ja terveydenhuollossa. Hallintovaliokunta korostaa kuitenkin, ettei se kannata kuntien pakkoliitoksia.

Maankäyttö, asuminen, liikenne ja maahanmuutto

Selonteon mukaan metropolialueelta puuttuu monista käynnissä olevista prosesseista huolimatta selkeästi kaikki olennaiset toimijatahot

kokoava, strateginen mutta riittävän konkreettinen ja sitova maankäytön, asumisen ja liikenteen keskeiset periaatteet yhteen sovittava kokonaissuunnitelma. Puuttuu myös tapa, jolla yhteiset päätökset tehdään ja kustannusten jako järjestetään. Liikenne- ja viestintävaliokunta on omasta puolestaan lausunnossaan (LiVL 17/2010 vp) todennut, että suuret liikennemäärät, ruuhkautuminen, asukasmäärien ja työpaikkojen kasvu, sekä kaupunkirakenteen laajeneminen ja hajoaminen ovat tekijöitä, jotka hallitsemattomina voivat olla uhkana metropoliseudun kilpailukyvyille tai kestäväälle kehitykselle.

Hallintovaliokunta toteaa, että metropolialueen kuntien yhteistyö eri toimielimissä ja eri tasoilla on perustunut pitkälti vapaaehtoisuuteen ja toiminut suhteellisen hyvin. Ongelmia on koettu olevan lähinnä segregatian eli asuinalueiden eriytymiskehityksen torjumisessa ja maankäytön, palvelujen ja liikenteen järjestämisessä, joiden osalta kuntarajat ovat vaikuttaneet liiaksi tehtyihin valintoihin.

Selonteossa esitetään, että maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) yhteensovittamisen parantamiseksi nämä asiat olisi jatkossa käsiteltävä yhdessä koko seudun kattavassa MAL-aiesopimuksessa, jonka kannustimia ja toimintatapoja kehitetään edelleen. Suunnittelu yhteistyötä vahvistettaisiin selonteon linjauksen mukaan metropolialuetta koskevilla alueidenkäyttötavoitteilla ja mahdollisilla lainsäädännön muutoksilla.

Valiokunta toteaa, että esimerkiksi valtion ja Helsingin seudun kuntien välinen aiesopimus riittävän asunto- ja tonttitarjonnan turvaamisesta sekä valtion ja pääkaupunkiseudun kaupunkien maahanmuuttoon liittyvä aiesopimus ovat hyviä esimerkkejä alueen kuntien toimivasta yhteistyöstä. Maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevan yhteistyön osalta tarvittaisiin kuitenkin joko nykyistä aidompaa kuntien ja valtion sitoutumista hankkeiden edistämiseen tai päätöksenteon keskittämistä yksiin käsiin.

Valiokunta katsoo, että Uudenmaan liiton rooli Uudenmaan kehittämisen painopisteiden ja tavoitteiden edistämisessä ja alueen kuntien yhteen kokoamisessa on jäänyt selonteossa liian

vähälle huomiolle. Liitto on asettanut vuosien 2011—2014 maakuntaohjelman päätavoitteeksi paitsi metropolialueen kilpailuedun hyödyntämisen, asukkaiden hyvinvoinnin parantamisen ja palveluiden turvaamisen myös juuri yhdyskuntarakenteen ja ympäristön kehittämisen kestäväällä tavalla. Tavoitteiden toteuttamiseen on osoitettu muun muassa aluekehittämisvaroja.

Metropolialueen suuret kehittämishankkeet, kuten Kehä III:n parantaminen, uusi Pissararata sekä Pasilan ratapihan toimivuuden kehittäminen, ovat tärkeitä paitsi metropolialueelle myös valtakunnallisesti. Selonteossa esille nostettujen raideliikennehankkeiden lisäksi tulee valiokunnan mielestä huolehtia kuitenkin myös raide-liikennealueiden ulkopuolella olevien alueiden linja-autoliikenteen palvelutasosta ja toimivasta liityntäpysäköinnistä. Kattavat ja toimivat kansainväliset lentoyhteydet ovat puolestaan kriittinen kilpailutekijä vientiin panostaville yrityksille ja matkailuelinkeinolle.

Ympäristö

Hallintovaliokunta toteaa, että myös ympäristöpoliittiset tavoitteet saasteiden ja päästöjen vähentämiseksi asettavat vaatimuksia kestäväen yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi. Lähtökohtana tulisi olla, että yhdyskuntarakentamisen, asumisen ja liikenteen ohella myös ympäristöön liittyvät palvelut ja tehtäväkokonaisuudet hoidettaisiin kattavasti koko metropolialuetta koskien. Näitä tehtäväkokonaisuuksia ei ole mahdollista hoitaa yksittäisten kuntien päätöksillä ja toimenpiteillä. Hallintovaliokunta yhtyy ympäristövaliokunnan lausunnossaan (YmVL 25/2010 vp) esittämään käsitykseen, että tarvitaan nykyistä sitovampaa yhteistä päätöksentekoa koko seudun laajuisen näkökulman saavuttamiseksi ja koko aluetta koskevien maankäytön, asumisen, liikenteen ja ympäristön ongelmien ratkaisemiseksi.

Elinkeinopolitiikka

Metropolialue kilpailee kansainvälisillä markkinoilla toimivista yrityksistä. Seudun kytkeminen globaaleihin verkostoihin on tämän vuoksi välttämätöntä. Kansainvälinen vuorovaikutus li-

sääntyy ja näkyy erityisesti työmarkkinoiden kansainvälistymisenä. Samalla metropolialueen pitää kuitenkin huolehtia myös alueella jo toimivien yritysten toimintaedellytyksistä. Merkittävimmät erot yritystoiminnan edellytyksissä muuhun Suomeen verrattuna ovat toimitilojen saatavuudessa, hintatasossa, välimatkoissa ja asiakasmäärissä. Kuntien välinen kilpailu veronmaksajista saattaa vääristää markkinoita ja johtaa elinkeinoelämän ja ympäristön kannalta epätoivottuihin ratkaisuihin.

Metropolialueen elinkeinorakenne poikkeaa muusta maasta. Teollisuuden osuus on vähäinen ja palveluelinkeinon suuri. Tämä vaikuttaa alueella harjoitettavaan elinkeinopolitiikkaan. Vaikka palvelutuotannon tehokkuutta ja yhtenäisyyttä ei ole selonteossa erityisesti käsitelty, valiokunta katsoo, että pääkaupunkiseudun palvelutuotantoa on tärkeää pystyä tehostamaan, koska siten voidaan saavuttaa kansantaloudellisesti merkittävimmät vaikutukset. Myös nopeat liikenne- ja tietoliikenneyhteydet sekä verkottuva aluerakenne ovat tärkeitä markkinoiden toimijoille ja vaikuttavat keskeisesti alueiden houkuttelevuuteen. Kansainvälisillä markkinoilla toimivien yritysten sijaintipaikat valitaan usein hyvien liikenneyhteyksien ja sopivan työvoiman saatavuuden perusteella. Liikenteellisesti Helsingin metropolialue on maamme tärkein kansainvälisten yhteyksien solmukohta.

Päätöksentekojärjestelmä

Yleistä

Hallintovaliokunta ei ota kantaa siihen, kuinka metropolialueen hallintoa ja päätöksentekojärjestelmää tulisi tulevaisuudessa järjestää. Asia tulee ratkaista seuraavan hallituksen hallitusohjelmassa.

Hallintovaliokunta toteaa, että metropolialueen päätöksentekojärjestelmää kehitettäessä on tarpeen tarkastella, miltä osin seudun haasteita voidaan ratkaista kuntarakennetta muuttamalla ja miltä osin haasteisiin vastataan yhteistyötä parantamalla. Kuntaliitokset ja seutuyhteistyön kehittäminen eivät välttämättä ole toisensa pois sulkevia keinoja. Metropolipolitiikan tavoittei-

den tulee perustua seudun yhteiseen näkemykseen ja tahtotilaan. Yhteisiin haasteisiin tulee vastata ja seutua on kehitettävä kaikkien Helsingin seudun kuntien kesken sekä yhdessä valtion kanssa. Metropolialueen haasteisiin vastattaessa on tunnistettava eri osa-alueiden rooli ja luonne kilpailukyvyyn edistämisessä ja vastuun jakamisessa.

Hallintovaliokunta edellyttää, että jatkovalmistelussa määritellään yhteistyössä kuntien kanssa ne teemat ja kehittämishaasteet, jotka ovat keskeisiä metropolialueen kilpailukyvyyn edistämisessä, ja ne kysymykset, joilla on selkeästi ylikunnallista merkitystä ja joiden ratkaisemiseen saatetaan tarvita aivan uudelaiksiakin päätöksenteko- ja hallinnollisia malleja. Tällaiset mallit voisivat valiokunnan mielestä poiketa muualla maassa sovellettavista ja edellyttää myös lainsäädäntötoimenpiteitä. Eri päätöksenteko- ja hallintomalleja arvioitaessa on kuitenkin aina muistettava huolehtia myös alueen kansalaisyhteiskunnan aktivoimisesta ja demokratian vahvistamisesta.

Keskitetty päätöksenteko

Pääkaupunkiseudun neljän kaupungin osalta keskitetyin päätöksentekomalli voisi tarkoittaa sitä, että ne organisoituisivat tiiviiksi, metropolipolitiikkaa toteuttavaksi tahoksi, jolla olisi yksi yhteinen päätöksentekoeelin. Se voisi olla myös oma maakuntansa, jolle annettaisiin vahva itsehallinto ja mahdollisuus taloudelliseen ohjaukseen päättämällä veroista, maksuista ja avustuksista. Valtio sitoutuisi alueen kansainväliseen kehittämiseen esimerkiksi aiesopimuksin. Edellistä vähemmän keskitettynä vaihtoehtona voisi tulla kyseeseen pääkaupunkiseudun kuntien ja valtion yhteinen kaavoituselin metropolia varten.

Pääkaupunkiseudun neljää kaupunkia laajemat asumiseen, liikenteeseen, maankäyttöön, yhdyskuntarakenteeseen ja ympäristöön liittyvät kysymykset olisi luontevaa uskoa Uudenmaan liiton ratkaistaviksi. Tämä edellyttäisi todennäköisesti liiton perussäännön muuttamista siten, että edustus sen luottamuselimissä vastaisi nykyistä paremmin alueen kaupunkien ja kun-

tien väestöosuutta. Muutos johtaisi käytännössä pääkaupunkiseudun kuntien painoarvon vahvistumiseen Uudenmaan liiton luottamuselimissä.

Laajemman toimivallan omaava ylikunnallinen päätöksenteko-orgaani voisi koostua joko jäsenkuntien valitsemista edustajista, tai sen päättävä elin voitaisiin valita suoralla vaalilla.

Hajautettu päätöksenteko

Hajautettua päätöksentekoa kannattavat katsovat, että hierarkkinen keskusjohdettu järjestelmä on muutostilanteissa jäykkä ja että taloudelliset tehokkuuslaskelmat tukevat merkittävästi pääkaupunkiseutua pienempiä yksiköitä. Tällöin lähtökohtana pidetään verkostomaista metropolia, joka muodostuu useammasta kaupungista. Pääkaupunkiseudun ulkopuoliset lausunnonantajat ovat lisäksi korostaneet, että kunnilla on edelleen säilytettävä vastuu maa- ja kaavoituspolitiikan suunnittelusta alueellaan. Ne pitävät tärkeänä, että kunnilla on mahdollisuus kilpailla keskenään asumisvaihtoehtoilla, asumisympäristöillä ja tarjoamalla elinkeinoelämälle sen tarpeisiin soveltuvia sijoittumisvaihtoehtoja. Kuntien asukkaille ja yrityksille tarjoamien erilaisten ja omaleimaisten palveluiden ja ympäristön katsotaan synnyttävän tervettä kilpailua, mikä tukee koko Helsingin seudun menestystä ja osaamisen kehittymistä.

Verkostomaisen metropolimallin haasteena mainitaan tavallisesti kyky tehdä päätöksiä, joihin kaikki osapuolet sitoutuvat. Verkostossa yhtenäisyyden olisi synnyttävä tasavertaisesta dialogista ja erilaisista yhteishankkeista. Eri teemat voivat koota erilaisia verkostoja. Näistä hyviä esimerkkejä ovat olleet joukkoliikenteen (HSL) ja ympäristöpalveluiden (HSY) organisointi sekä erikoissairaanhoidon järjestäminen (HUS).

Seutuyhteistyötä on valiokunnan käsityksen mukaan kaikissa vaihtoehtoissa mahdollista ja kannatettavaa tiivistää nykyisestä laajaa väestöpohjaa edellyttävissä palveluissa, kuten elinkeinopolitiikassa, jätehuollossa, maahanmuuttoasioissa, ammattikoulutuksessa, erikoissairaanhoidossa, pelastustoimessa, maaseutuhallinnossa ja aluekehitysohjelmissa. Laajaa väestöpohjaa edellyttävät palvelut voidaan, jos yhteistä

tahtoa riittää, toteuttaa esimerkiksi maakuntaohjelmaan sisällytettävänä strategiaohjelmana.

Demokratian vahvistaminen

Metropolialueen kehittämisen suurimpia haasteita on demokraattisen päätöksenteon turvaaminen ja vahvistaminen. Miten rakentaa tehokas ja taloudellinen päätöksentekojärjestelmä vieraanuttamatta kansalaisia hallinnosta? Miten vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa ja lisätä kansalaisten mahdollisuuksia osallistua paikalliseen päätöksentekoon? Hallintovaliokunta korostaa, että metropolialueen kehittämisessä on kaikissa vaiheissa arvioitava valittavien ratkaisujen suhdetta kansalaisten mahdollisuuksiin vaikuttaa asumistaan ja lähiympäristöään koskevaan päätöksentekoon, koska vain sillä tavoin voidaan varmistaa koko alueen kattava ja kestävä kehitys.

Koko Suomen voimavarat käyttöön

Samalla kun valiokunta antaa tukensa metropolipolitiikan jatkamiselle, se korostaa koko Suomen voimavarojen hyödyntämistä tulevan menestyksen varmistajana. Luonnonvarojen, kuten uusiutuvan energian, mineraalien ja puhtaan ruoan, merkitys kasvaa kansainvälisessä talou-

dessä. Koko maan etu on, että meillä säilyy tulevaisuudessakin toimiva yhdyskunta- ja palvelurakenne, joka mahdollistaa näiden edellä mainittujen voimavarojen ja kunkin maakunnan omien vahvuuksien hyödyntämisen tulevaisuudessa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta ja

että eduskunta edellyttää valtioneuvoston tekemän seuraavan vaalikauden aikana tarvittavia päätöksiä, joilla vaikutetaan segregaatioon eli asuinalueiden eriytymiskehitykseen ja aluetta kehitetään alueellisesti eheäksi, yhdyskuntarakenteeltaan toimivaksi ja kansainvälisessä vertailussa entistä kilpailukykyisemmäksi alueeksi, joka voi edistää koko Suomen menestystä vielä nykyistäkin paremmin ja jossa kansalaisilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa oman elinympäristönsä päätöksentekoon.

Helsingissä 22 päivänä helmikuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Antti Rantakangas /kesk	Oiva Kaltiokumpu /kesk
vpj.	Tapani Mäkinen /kok	Elsi Katainen /kesk
jäs.	Marko Asell /sd	Timo V. Korhonen /kesk
	Thomas Blomqvist /r	Outi Mäkelä /kok
	Maarit Feldt-Ranta /sd	Petri Pihlajaniemi /kok
	Juha Hakola /kok	Raimo Piirainen /sd
	Rakel Hiltunen /sd	Unto Valpas /vas
	Heli Järvinen /vihr	vjäs. Veijo Puhjo /vas.
	Pietari Jääskeläinen /ps	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Sivonen.

VASTALAUSE

Perustelut

Ehdotimme valiokunnan mietinnöstä poistettavaksi valiokunnan kannanottojen yleistä-osion 8. kappaleen ("Pääkaupunkiseudun julkisten palveluiden..."), jossa valiokunta esittää, että pääkaupunkiseudun kuntia tulisi voida velvoittaa yhteistyöhön yhteiskunnan kokonaisedun nimissä, mikäli vapaaehtoisen yhteistyön osalta ei saavuteta riittäviä tuloksia.

Valiokunta viittaa tältä osin sen käsittelyssä parhaillaan olevaan esitykseen laeiksi kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetun lain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta (HE 268/2010 vp). Tämän lakiehdotuksen mukaan valtioneuvosto voi viime kädessä velvoittaa kunnat yhteistoimintaan sosiaali- ja terveydenhuollossa. Valiokunnan mietintöön sisältyvä viittaus sisältää peitellyn kannanoton tämän lakiesityksen hyväksymisestä. Tätä me emme voi hyväksyä.

Mietinnössä viitatus hallituksen esityksen (HE 268/2010 vp) käsittelyn yhteydessä hallinto- ja valtiosääntöoikeuden asiantuntijat ovat kiinnittäneet huomiota ehdotuksen 5 a §:ään, jonka mukaan lakiin nyt sisällytettäisiin suoranainen kuntia velvoittava toimivaltasäännös.

Asiantuntijoiden mukaan tämän vuoksi lakiin tulisi sisällyttää erityinen säännös, jonka mukaan päätöksen kohteena oleva kunta saa hakea muutosta valtioneuvoston 5 ja 5 a §:n nojalla tekemään päätökseen valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Asiantuntijoiden mukaan tähän lisäksi voitaisiin liittää säännös, jonka mukaan valtioneuvoston päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Toisaalta korkein hallinto-oikeus voisi mahdollisen valituksen käsitellessään kieltää valtioneuvoston päätöksen täytäntöönpanon. Asiantuntijat perustelevat muutosehdotuksia tältä osin Euroopan neuvoston Paikallisen itsehallinnon peruskirjan määräyksellä (peruskirjan 11. artikla).

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintö hyväksytään muutoin sellaisenaan paitsi että valiokunnan kannanottojen yleistä-osion 8. kappale, joka alkaa sanoilla ("Pääkaupunkiseudun julkisten palveluiden...") poistetaan.

Helsingissä 22 päivänä helmikuuta 2011

Unto Valpas /vas
Pietari Jääskeläinen /ps
Veijo Puhjo /vas